

Elinkeinojen toimenpiteet sikojen hyvinvoinnin edistämiseksi: tilannekatsaus 23.9.2010 pk

Elinkeinojen toimenpide-ehdotukset vastuullisesta sianlihan tuotannosta ja sikojen hyvinvoinnin edistämisestä esiteltiin ministeri Anttilalle keväällä 2010 ja ehdotusten toimeenpano aloitettiin heti. Ehdotukset laadittiin Elintarviketeollisuusliiton Lihateollisuus-yhdistyksen toimeksiannosta, yhteistyössä ETT/Sikavan johtoryhmän, MTK:n ja ETU-sika-asiantuntijaryhmän kanssa. Toimenpiteitä on toteutettu eri tahojen kanssa intensiivisesti loppuvuoden 2010 ja tämän vuoden aikana. Nyt olemme siinä vaiheessa, että alamme saamaan myös numeerisia mittareita sikatilojen tilanteesta käyttööme.

Toimenpiteet voidaan jakaa kuuteen osioon:

1. Hyvinvoinnin mittareista ja indikaattoreista sopiminen
Kevään 2011 aikana perehdyttiin hyvinvoinnin mittareihin. Yhdessä on sovittu, että hyödynnetään ensisijaisesti uusinta, tuotantoeläinten hyvinvoinnin arviointia varten EU-projektina kehitettyä, Welfare Quality® (WQ)-menetelmää. WQ:ssa hyvinvoinnin arvioinnin painopiste on eläimen havainnointi. Kaupan käyttämää Global G.A.P. protokollaa tarkasteltiin myöskin yhtenä vaihtoehtona. Kuitenkin siinä olevat indikaattorit eivät tuo lisäarvoa hyvinvoinnin arviointiin ja todettiin, että monelta osin nykyinen meillä käytössä oleva terveydenhuollon kansallinen taso kattaa pitkälti samoja asioita kuin Global GAP edellyttää, mutta meillä laatu- ja järjestelmän kaltainen toiminnankuvaus, sertifiointi ja auditointi puuttuvat.
2. Vastuullisen tuotannon numeerisista mittareista, raja-arvoista ja toiminnan pelisäännöistä sopiminen
Kevään 2010 aikana pohdittiin, mitä sianlihan tuotannossa syntyviä numeerisia tietoja meillä voitaisiin käyttää vastuullisen tuotannon mittareina ja mitkä olisivat raja-arvot. Mittareiksi valittiin teuraaksi menneiden sikojen hylkäykset ja osahylkäykset, tilan sikojen kokonaiskuolleisuus sekä lääkkeiden käyttömäärä. Vastuullisen tuotannon mittareiden seurannan avulla pyritään saamaan mm. ongelmasikalat korjaavien toimenpiteiden piiriin.
Raja-arvot voitiin sopia hylkäyksille ja lihasikojen kuolleisuudelle, mutta lääkkeiden käyttömäärän ja emakkokuolleisuuden raja-arvo saadaan määritettyä vasta sitten, kun Sikavan lääkeosioon ja terveydenhuoltokäynneiltä on kertynyt riittävästi tallennuksia valtakunnan keskiarvojen laskemiseksi. Vastuullisen tuotannon raja-arvot ovat samalla myös terveydenhuollon kansallisen tason uusia vaatimuksia. Ja niiden seuranta hoidetaan Sikavan avulla. Sikavaan kertyy teurastamoilta lihantarkastustiedot hylkäyksineen. Kuolleisuusluvut kirjataan eläinlääkäreiden toimesta terveydenhuoltokäynneillä Sikavan web-versioon ja lääkkeiden käyttömäärät kertyvät tuottajan sähköisen lääkekirjanpidon kautta. Näistä tiedoista ajetaan puolivuositain raportit. Mikäli mikä tahansa raja-arvo ylittyy, niin järjestelmä hälyttää. Teurastamo puuttuu asiaan ja velvoittaa tilan ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin.
Uusia arvoja on kerääntynyt vuoden 2011 alusta ja ensimmäinen puolivuotis-raportti tilojen tilanteesta on valmistumassa lokakuussa. Silloin saamme tietoja siitä montako prosenttia sikatiloista on asetettujen raja-arvojen yläpuolella/alapuolella.
3. Terveydenhuoltokäynnin sisällön päivittäminen
Eläinlääkärit tekevät sikatiloille n. 8 000 terveydenhuoltokäyntiä vuosittain. Käynneistä on mahdollista saada enemmän hyötyä mm. sikojen hyvinvoinnin arvioimiseksi. Aiemmin ei ole ollut yksiselitteisiä mittareita hyvinvoinnin arvioimiseksi. Nyt pyritäänkin samaan uutta ja kattavampaa tietoa sikaloidemme tilanteesta. Pienryhmä, jossa oli mukana myös käytännön sikapraktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä ja sianlihan sekä porsaantuottajia, työstivät käynnin sisältöä ja uutta käyntilomaketta: terveydenhuoltokäyntiä on selkiytetty ja päivitetty Welfare Quality®-projektista saatuja mittareita apuna käyttäen. Käytännössä tämä tarkoitti, että myös Sikavan tietokannan perussivusto muutettiin ja tietokantaan tuli enemmän seurantakohteita. Mittavat ohjelmoinnit Sikavaan valmistuivat tammikuussa 2011. Terveydenhuoltokäynnit on tehty uudella sisällöllä vuoden 2011 alusta. Käynnillä tallentuu 160 eri muuttajaa, liittyen WQ:n kolmeen osa-alueeseen: terveyteen, ravitsemukseen ja olosuhteisiin. Sikojen käyttäytymiseen liittyvistä mittareista päätetään vasta WQ-pilottiprojektista (kts.kohta 6) saatujen kokemusten jälkeen.

4. Koulutuksen järjestäminen eläinlääkäreille ja tuottajille

4.1. Eläinlääkäreiden täydennyskoulutuksen järjestäminen

ETT/Sikavan koordinoimana järjestettiin kokopäivän intensiivikoulutuksia sisältäen mm. uudet elinkeinon toimenpiteet, terveydenhuoltokäynnin sisällön uudistukset, hyvinvoinnin määrittelyn ja mittaustapoja, WQ:n perusteet sekä viranomaisvalvonnoissa esiin tulleet eläinsuojelulain kipupisteet. Koulutuksen suunnittelu oli tehty yhteistyössä Eviran ja Helsingin Yliopiston kanssa. Koulutustilaisuuksia on ollut 15 eri puolilla Suomea. Koulutuksen on käynyt 388 eläinlääkärinä.

Koulutukseen osallistumista edellytetään kaikilta niiltä eläinlääkäreiltä, joilla on terveydenhuoltosopimus. Koulutuksella varmistetaan, että terveydenhuoltokäynnit tehdään ja dokumentoidaan yhtenäisesti ja luotettavasti koko maassa. Koulutuksen käyneistä eläinlääkäreistä pidetään avointa listaa Sikavassa.

4.2. Tuottajien tiedottaminen on ollut myös tarpeellista; hyvinvoinnin arviointiin on saatu uutta tietoa, terveydenhuoltokäynnin sisältö on muuttunut, uusia kriteereitä on otettu käyttöön jne. Tiedotuksen järjestämisessä on Suomen Sikayrittäjät ry ottanut aktiivisen roolin: Manner-Suomen maaseudun kehitysrahastosta saatiin rahoitus laajamittaisen kaksivuotisen tiedotushankkeen toteutukselle. Hankkeessa on yhteistyökumppaneina Suomen Sikayrittäjien lisäksi mm. ETT/ Sikava ja jäsenteurastamot. (Esim. hankkeen omavastuu on rahoitettu Sikavan kautta.) Hankkeen tavoitteena on järjestää tuottajille 3 erillistä koulutuspäivää, jossa jokaisessa hyvinvoinnin eri teemoihin painotettu ohjelma. Ensimmäiseen koulutuspäivään keväällä 2011 on osallistunut eri paikkakunnilla yhteensä 1600 tuottajaa. Seuraava kierros aloitetaan syksyllä 2011.

5. Terveydenhuoltokäyntien auditointien aloittaminen

Terveydenhuoltokäyntejä on tarkoitus myös auditoida, jotta käyntien luotettavuutta voidaan arvioida ja osoittaa. Auditoinnin tärkeyttä on mm. viranomaisten ja kaupan edustajien taholta peräänkuulutettu, jotta järjestelmä olisi uskottava. Auditointiin liittyvä esiselvitys tilattiin Sikavan johtoryhmän toimesta ja se saatiin kesällä 2011 Lihateollisuuden Tutkimuskeskukselta. Jatkotoimista keskustellaan parhaillaan.

6. Hyvinvointitutkimukseen aktiivisesti osallistuminen

Maaliskuussa Helsingin yliopiston Hyvinvoinnintutkimuskeskuksen nimissä jätettiin Makeraan hakemus Welfare Qualityn kokonaispilotoinnin tutkimisesta suomalaisissa sikaloissa. Kaksivuotinen tutkimushanke käynnistyi syksyllä 2010. Hankkeen puitteissa järjestettiin viikon WQ-koulutus, jossa 11 suomalaista neuvojaa/eläinlääkärinä saivat sertifikaatin toimia virallisesti WQ-protokollan mukaisina sikojen hyvinvoinnin arvioijina. Hankkeessa ovat HY:n ohella mukana Proagria, Sikava ja liha-alanyritykset. Pilottihankkeessa on ollut mukana 158 sikatilaa, joissa on tehty 2011 alkuvuodesta WQ-protokollan mukainen, 4-6 tuntia kestävä, dokumentoitu tilakäynti sertifioitujen arvioijan toimesta. Tilojen tulokset on laskettu WQ-konsortiumissa Hollannissa. Hankkeen tulokset julkistetaan lokakuussa.

Pirjo Korttesniemi /ETT ry